

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לב.

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

י' א מ"י פ"ח מה' לולב
ה' ג טור ש"ע פ"ח
פסוק תרומה פסוק ח'
י' ב מ"י ש"ס טו"ס ש"ס
פ"ח:
י' ג ד מ"י ש"ס טור ש"ע
ש"ס פסוק ט'
כ ה מ"י ש"ס הלכה ד'
טו"ס ש"ס פסוק ד'
כא ו מ"י ש"ס הלכה ג'
טו"ס ש"ס פסוק ד'
כב ז מ"י ש"ס הלכה ד'
טו"ס ש"ס פסוק ג'
כג ח מ"י ש"ס פסוק ש"ס
פסוק ד':

לענין רש"י

פריצפר (פריצפר),
פסוק ובעל שני חרדים,
אשכנזי"א. מנאטא.
אשכנזי"א. גור-עין.
(מנאטא גור),
טורק"א. אשכנזי.

רבינו חננאל

סוכה פסול, דעביד כי
הנחל. הנחל בלשון ערבי
לכד אשכנזי, וזה צורתו.

פ

עקום בין מלפניו בין
מצדו פסול, ואינו
כשר אלא אם עקמוניתו
מאחוריו (הרינו) בלבד
[הרינו כבדו] וכן
הלכה, ונחל לולב כפוף
כחן חרות פסול, אבל
דומה לחרות, כגון שפודו
עליו, כשר הוא, אמר רבא
לולב העולה בחד הוצא,
כלומר אין הוציא עולין
מזה הצד ומהו הצד, כשל
מזה הוא ופסול, ונפוצו
עליו פסול, שנתנו פן
השורה וכן (והן) חלוקין
בה, דעביד כי הופיא,
פ"י ההוציא בשדרה,
כשתחבין פן השדרה,
נקראין הופיא, כדנפסין
הגזול קמא הוציא
ועבדו הופיא, ודוא
כעין שבידה מעין פירצה,
שפודו הוציא
כעין פתיחת החרות,
ולא ניתק אחד מחבדו,
כשר הלא תראה ששינוי
אם היה פרוד יפסדו,
מכלל שהפרוד אין בו
אלא כעין פתיחת הוציא
לבד, אמר ר' יהושע
בן לוי נחלקה התיומת,
(פ"י שבראש העולם),
נעשה כמי ששטלה ופסול,
פ"י תיומת, בבה והוצא
דמתיים להו לשני צדי
העלה ומשוי להו חד, כי
כל אחת כפולה לשנים
ההוציא מנחה, אם נפרדו
ההוציא זה מהו ועמר כל
אחד כשהוא פסול לשנים
והתיומת שלהן קיימת,
כשר, ואם נחלקה התיומת
שלהן הרי הן כאילו נפצו
העלין ופסול.

דהא נמנעל שאני שלו חנן חליצה כשרה ולולב צ"ט שני נכשעמתי
הוא מני לשני דמתי צ"ט ראשון ולא היה צריך לאומי כשרה
דמשה אלא משום דקמי דומיא דעיר הנדחת ואפילו צ"ט שני ור"ת
מפרש דכולהו בע"ז דנכרי וכן קודם ביטול וכן לאחר ביטול ולאחר
ביטול נמי נכשעמתי לא יטול ולא
יתקע דמתי לענין מצוה לפי שהיה
עליו שם ע"ז וכן לא תחלוץ בו
לכחלה ואפילו אם תימצי לומר
דשרי לנכות לכחלה כנפער ע"ז כמו
כזל עיר הנדחת לא דמי כימי
לחליצה והא דמשי הכא כשרה
דמשה ולא משי דנכרי וקודם ביטול
משום דמנעקן הלולב מן הדקל
נכשעמתי ונפיק מלוח חליצה (יבמות
ד' קא) מפליג בין סנדל של ע"ז
לסנדל של תקרובת ע"ז דאין לו ביטול
ולא מפליג כזל ע"ז גופיה בין קודם
ביטול בין לאחר ביטול אגב אורחיה
קא משמע לן דתקרובת ע"ז אינה
צטילה עולמית ונפיקה דלאוהי בית
דין קשה טפי דמתי רבא דמתי צ"ט
שופר של ע"ז לשופר של עיר הנדחת
כזל ע"ז גופיה היה יכול לחלק בין
קודם ביטול בין לאחר ביטול ויטעל כדמך
צריך לאוקומה לאחר ביטול כפירוש
ר"ת לפמ"ש שם ביבז ספרים רב
יהודה דאי קודם ביטול הא רב יהודה
דלמר הכא לעיל בשופר שלמים לא
יאל דמעות ליהנות ניתנו ומיהו צריך
לומר דמ"מ רבא גרס ולא רב יהודה
דהא מפרש הכא טעמא דשופר של
עיר הנדחת לא יאל משום דכמותי
מיכתם שיעוריה ולרצ יהודה הוא
ליה למימר משום דמעות ליהנות ניתנו
ומיהו קשה דכפרק כל הללמים (פ"י
ד' מו) צ"ל המשתחוו לדקל
לולב מהו למעות ומסקין רב דימי
בשורה שצטלה קמיעינא ליה יס
דחוי אלל מלות או אין דחוי אלל מלות
ומיכתם מלחא דשום אמורא לא
פשיט ליה הא מלחא דעבי למיפשטא
מדכרי יוחנן ומדכר פפא ומשני דרב

פפא גופיה קמיעינא ליה וקיימא בתיקו והשתא לפי ר"ת הא אשכחן
רבא דלמר הכא אם נטל יאל אללמא אין דחוי אפילו לקולא ומיהו
י"ל דהא [דלמר רבא] דלא כשצטלה מערב י"ט והא דמיעבי לן
אי יס דחוי כשצטל צ"ט דלא שייך דחוי דמנוכה לקמן בפירקין
(דף ג.) דעבי ר' ירמיה נקטס ראשו מערב י"ט ועלתה בו תמיה
צ"ט אלל עלתה צו תמיה ערב י"ט לא חשיב דחוי והוא הדין
בצטלה מערב י"ט ולישנא קמא דפרישת דע"ז דנכרי אפילו בלא
ביטול יואל כגון צ"ט שני דלא צ"ט לכא קשיא דהמס כשרה
דנכרי מיירי דיש לה ביטול ואפילו הכי משמע דלא יאל מנחשיב לה
דחוי וכי תימא דצ"ט ראשון הוא דחשיב ליה דחוי לפי שלא היה
רבא דלמר הכא אם נטל יאל אללמא אין דחוי אפילו לקולא ומיהו
י"ל דהא [דלמר רבא] דלא כשצטלה מערב י"ט והא דמיעבי לן
אי יס דחוי כשצטל צ"ט דלא שייך דחוי דמנוכה לקמן בפירקין
(דף ג.) דעבי ר' ירמיה נקטס ראשו מערב י"ט ועלתה בו תמיה
צ"ט אלל עלתה צו תמיה ערב י"ט לא חשיב דחוי והוא הדין
בצטלה מערב י"ט ולישנא קמא דפרישת דע"ז דנכרי אפילו בלא
ביטול יואל כגון צ"ט שני דלא צ"ט לכא קשיא דהמס כשרה
דנכרי מיירי דיש לה ביטול ואפילו הכי משמע דלא יאל מנחשיב לה
דחוי וכי תימא דצ"ט ראשון הוא דחשיב ליה דחוי לפי שלא היה

פירוש דרש פירקין: קו"ן, פ"י בקונטרס שולחן בשרה של עוקים כמין קו"ן וצערין פירש ענין למיתה:
דעביד כי חופיא, פירוש נמתי: נחלקה התיומת, לא מיירי שנסדקו בראשו עליו שצטלה השדרה עד העלים שלמטה וזה"ל פ"י
דפריש בקונטרס שני עליו עליונים אלמתיים ששם השדרה כלה תחלוץ זה מהו ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה וזה"ל פ"י
נחלקה התיומת הוא גזא דהואל היכא דנכרי אהדי הוא דמתיים בזה ומשוי להו חד אי כנפדלו עליו דמי פסול אי כנפדלו עליו דמי כשר:
דרכיה דרבי נגוע, רבא לא היה שם משום הכי לא מיירי הכא דהמס והשנים נלקטין: כפ"ת בתיב, כהא כלי נעלה
מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: (פ"י מה שחילו כפסחים לו, דיה עני קרין ביה וכו' ופ"י חס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון):
שדרו

קו"ן, שולחן בשרה של עוקים כמין קו"ן, עקום דומה למגל.
מלח מלחא היא: חרות, קשה שנעשה חרות שכן דרך הלולב עליו
נשרים צימות הגשמים והשדרה מתקשה ונעשה עץ: דומה לחרות.
התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ: אמר רב פפא, הא דקמי

"קו"ן שדוק עקום דומה למגל פסול חרות
פסול דומה לחרות כשר אמר רב פפא
דעביד כהנימנע עקום דומה למגל אמר
רבא: לא אמרן אלא לפניו אבל לאחריו
בריתיה הוא אמר רב נחמן ילצדין כלפניו
דמי ואמרי לה בלאחריו דמי ואמר רבא
האי לולבא דסליק בחד הוצא בעל מום
הוא ופסול: נפרצו עליו כו': אמר רב פפא
נפרצו דעביד כי חופיא נפרדו דאפרוד
אפרודי בעי רב פפא נחלקה התיומת מהו
חא שמוע דאמר ר' (יוחנן) אמר ר' יהושע בן
לוי נישלה התיומת פסול מאי לאו הוא הדין
נחלקה ואיננה שאני דהא חסר ליה איכא
דאמרי אמר ר' (יוחנן) אמר רב"ל נחלקה
התיומת נעשה כמי שנישלה התיומת ופסול:
ר' יהודה אומר: תניא י"ר יהודה אומר משום
ר' טרפון יכפות תמרים כפות אם היה פרוד
יכפתנו אמר ליה רבינא לרב אשי ממיא
דהאי כפות תמרים דלולבא הוא אימא
חרותא בעינא כפות וליכא ואימא אופתא
כפות מכלל דאיכא פרוד והאי כפות ועומד
לעולם ואימא כופרא אמר אביי דרכיה
דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום כתיב אמר
ליה רבא תוספאה לרבינא ואימא תרתי
כפי דתמרי כפת כתיב ואימא חדא לההוא
כף קרי ליה: ציני הר הברזל כשרה:
האמר אביי לא שנו אלא שראשו של זה
מוגיע לצד עיקרו של זה אבל אין ראשו
של זה מוגיע לצד עיקרו של זה פסול תניא
נמי הכי ציני הר הברזל פסולה והא אנו
תנן כשרה אלא ש"מ כאביי שמע מוניה
ואיכא

או שמי שנים ולא נמנעה עזו ואחא יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד
ולקפן למעלה לאוגדן עם אביה: דרכיה דרכי נועם, ואלו עשין
קקוים ויולאין כהן עוקין הרבה ומסרעין את הידים: פריי כפי
דפריי, תמרים עמלן דרכן להיות הרבה חלוקין ביחד במכבדות שלהם
וקורין להם כף ערוק"א: כפס כחיב, מלח: כף קרי ליה, וכי
כחיב כפת ע"ז שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נטל אלא על
[עלי] לולב: ציני הר הברזל, לולבין שלהן העלין מועטין בשדרה
מרוחקין זה למעלה מהו הרבה ועוד שקטנים הן לארכן
ופעמים שאין מגיע ראשו של עלה זה לעיקרו של זה:
ואיכא

שלו קודם ביטול א"כ מי שנתנו לו לולב צ"ט לא יאל ואע"ג דלא דמי כולי האי דשל ע"ז אין תקנה בשום ענין מ"מ כיון דמשום איסור
ע"ז דאיכא השתא לא מיפסיל אין לנו לחושבו דחוי מחמת שאניו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו בע"ז של ישראל ובאלין שנטעו
ולבסוף עבדו וכברנן דפליגי עליה דרבי יוסי ב' יהודה כפרק כל הללמים (פ"י דף מו) דשרי להדיט אלא אם כן נטעו מחלה לך
דדרשין תחת כל עץ רענן אלהים ולא עץ רענן אלהים ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיט ולכא קרינא ביה ומתנית'
דשל אברהם פסול כשנטעה מחלה לך והיינו אשרה דמשה דבהיה מוקי רבנן קרא דואשרהים חשרפון באש (דברים יב) דאסור אפילו
להדיט ובעיז דכל הללמים כשרה דנכרי דנטעה מחלה לך ואח"כ צטלה אם יס דחוי או לא מיהו ללשנא קמא דהמס דקאמר כי
חיבי לן באלין שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דשרי להדיט מהו לענין מצוה מאיס כלגבוז או לא היה מני למיפשטא מדכרזא מדקאמר
אם נטל יאל אלא רבא כצורה ליה כרב דימי דמסקין דיש דחוי קמיעינא ליה אלל כהא פשיטא ליה דלא וא"ת תיפשוט דאין דחוי ממתינת'
דענבו מרובין מעלי ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלינן ענבו
מרובות אלא בשחורות אלל ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא כחלת י"ט לא היה דחוי אללמא אין דחוי אלל מלות וי"ל דשאי
המס דצידו תתקן דהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אלל גבי ע"ז אין צידו לנטול דאין ישראל מנטל ע"ז של נכרי: נקטס ראשו.

פירוש דרש פירקין: קו"ן, פ"י בקונטרס שולחן בשרה של עוקים כמין קו"ן וצערין פירש ענין למיתה:
דעביד כי חופיא, פירוש נמתי: נחלקה התיומת, לא מיירי שנסדקו בראשו עליו שצטלה השדרה עד העלים שלמטה וזה"ל פ"י
דפריש בקונטרס שני עליו עליונים אלמתיים ששם השדרה כלה תחלוץ זה מהו ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה וזה"ל פ"י
נחלקה התיומת הוא גזא דהואל היכא דנכרי אהדי הוא דמתיים בזה ומשוי להו חד אי כנפדלו עליו דמי פסול אי כנפדלו עליו דמי כשר:
דרכיה דרבי נגוע, רבא לא היה שם משום הכי לא מיירי הכא דהמס והשנים נלקטין: כפ"ת בתיב, כהא כלי נעלה
מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: (פ"י מה שחילו כפסחים לו, דיה עני קרין ביה וכו' ופ"י חס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון):
שדרו

שדוק פסול לאו שנסדקו ראשי עליו
או שדרה: אלא דעביד כי היפנק.
פיוצפ"ר של כחול של סופרים שיש
לו שני ראשים וראשו א' מפולל כך
גזל הלולב כמין שמי שדרות ממלית
עלין ללאן וממלית עלין ללאן: לאחריו.
שעסק ללד שדרה: מלפניו, ללד
שכנגד השדרה, שדרה זהו ללד העשוי
כשדרה של כהמה שהלכות והחוליות
מחוברין בה מכלן ומכלן ואמנא
חלק עולה כמקל: דסליק כחד הוצא.
של עליו מלד אחד: כי חופיא.
אשקוב"א שבו מכבדן את הבית
ועשין אותה מעלין של לולב המלועין
מהשדרה ואוגדן מהן הרבה ביחד:
דאפירוד אפירודי, ראשיה נפרדין
כענפי דקל ואין חלומלמנין עם
השדרה אלל מלמטה הן מחוברין
בה: נחלקה סתומה, שני עלין
עליונים אלמתיים ששם השדרה כלה
נחלקן זה מהו ונסדקה השדרה עד
העלין שלמטה מהם: סתומה, לפי
שמדובקין כתאומים: חרותא, ענף
הדקל משתקשה שמי שנים ושל
יואלין צו לולבין הרבה נשערו עליהן
ומתקשו גם הם ונעשו עץ זה פונה
לכלן חה פונה לכלן כענפי שאר
חליות: צינין כפות, שאם היה
פרוד יכפתנו והרי זה פרוד ואין אחת
יכול לכופתו שיהו ענפיו הפרודים
כאן וכלן נכפתים ומתמעבים אלל
אביהם שהן מחוברין צו לפי שקשין
הן: ואימא אופתא, אשכנזי"א מעיקר
הדקל שהוא חלק ואין ענף יואל ממנו
לכלן ולכלן שאין לך כפות הימנו:
כפות, משמע שפרד מחלה ואחא
כופתו: ואימא כופרא, היינו נמי
עץ כעין חרותא אלא עדין כן שנה

או שמי שנים ולא נמנעה עזו ואחא יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד
ולקפן למעלה לאוגדן עם אביה: דרכיה דרכי נועם, ואלו עשין
קקוים ויולאין כהן עוקין הרבה ומסרעין את הידים: פריי כפי
דפריי, תמרים עמלן דרכן להיות הרבה חלוקין ביחד במכבדות שלהם
וקורין להם כף ערוק"א: כפס כחיב, מלח: כף קרי ליה, וכי
כחיב כפת ע"ז שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נטל אלא על
[עלי] לולב: ציני הר הברזל, לולבין שלהן העלין מועטין בשדרה
מרוחקין זה למעלה מהו הרבה ועוד שקטנים הן לארכן
ופעמים שאין מגיע ראשו של עלה זה לעיקרו של זה:
ואיכא

שלו קודם ביטול א"כ מי שנתנו לו לולב צ"ט לא יאל ואע"ג דלא דמי כולי האי דשל ע"ז אין תקנה בשום ענין מ"מ כיון דמשום איסור
ע"ז דאיכא השתא לא מיפסיל אין לנו לחושבו דחוי מחמת שאניו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו בע"ז של ישראל ובאלין שנטעו
ולבסוף עבדו וכברנן דפליגי עליה דרבי יוסי ב' יהודה כפרק כל הללמים (פ"י דף מו) דשרי להדיט אלא אם כן נטעו מחלה לך
דדרשין תחת כל עץ רענן אלהים ולא עץ רענן אלהים ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיט ולכא קרינא ביה ומתנית'
דשל אברהם פסול כשנטעה מחלה לך והיינו אשרה דמשה דבהיה מוקי רבנן קרא דואשרהים חשרפון באש (דברים יב) דאסור אפילו
להדיט ובעיז דכל הללמים כשרה דנכרי דנטעה מחלה לך ואח"כ צטלה אם יס דחוי או לא מיהו ללשנא קמא דהמס דקאמר כי
חיבי לן באלין שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דשרי להדיט מהו לענין מצוה מאיס כלגבוז או לא היה מני למיפשטא מדכרזא מדקאמר
אם נטל יאל אלא רבא כצורה ליה כרב דימי דמסקין דיש דחוי קמיעינא ליה אלל כהא פשיטא ליה דלא וא"ת תיפשוט דאין דחוי ממתינת'
דענבו מרובין מעלי ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלינן ענבו
מרובות אלא בשחורות אלל ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא כחלת י"ט לא היה דחוי אללמא אין דחוי אלל מלות וי"ל דשאי
המס דצידו תתקן דהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אלל גבי ע"ז אין צידו לנטול דאין ישראל מנטל ע"ז של נכרי: נקטס ראשו.

